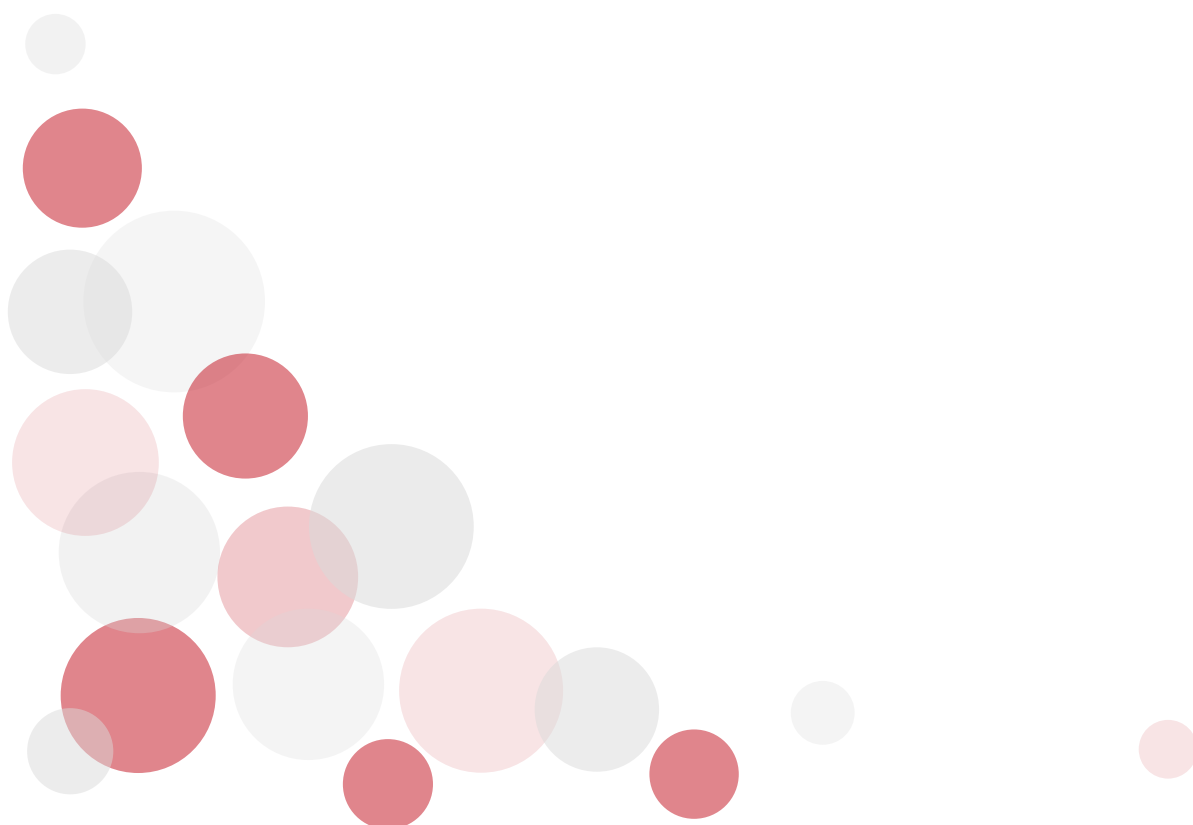

Ewa Kalbarczyk

„Słucham i doświadczam”.

Innowacja pedagogiczna
dla uczniów z głęboką
wieloraką niepełnosprawnością

Autor

Ewa Kalbarczyk – nauczyciel SOSW nr 2 w Lublinie. Prowadzi indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną intelektualnie w stopniu głębokim. Ośrodek oferuje specjalistyczną pomoc edukacyjno-terapeutyczną i rewalidacyjno-wychowawczą dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim. Jest to dynamiczna w działaniu, cechująca się otwartością placówka oświatowa szkolnictwa specjalnego, która daje szanse rozwoju wszystkim wychowankom na miarę ich możliwości psychofizycznych. Celem jej pracy jest rozwijanie autonomii uczniów, wdrażanie ich do funkcjonowania społecznego, rozumienia i uznawania norm społecznych oraz wyposażanie w wiadomości i umiejętności pozwalające im na postrzeganie siebie jako niezależnych osób.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Lublinie

ul. Głuska 5

20-439 Lublin

tel. 81 744 47 07

e-mail: poczta@sosw2.lublin.eu

strona internetowa: <http://www.sosw2.lublin.eu/>

Konsultacja merytoryczna

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych Ośrodka Rozwoju Edukacji

Wioletta Jaskólska

Redakcja językowa i korekta

Karolina Strugińska

Skład, redakcja techniczna, projekt okładki

Barbara Jechalska

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2021

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Użycie Niekomercyjne (CC BY-NC): <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/pl/>

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

tel. 22 345 37 00

Spis treści

Wstęp	4
1. Opis innowacji	5
1.1. Założenia innowacji pedagogicznej	5
1.2. Cele programu.....	5
1.3. Opis realizacji zajęć	5
1.4. Procedury osiągnięcia celów.....	6
2. Ewaluacja.....	7
3. Załączniki	7

Wstęp

Każda książka stanowi obszerne źródło wiedzy i już od najmłodszych lat poszerza nasze horyzonty. Im więcej się czyta, tym więcej można się dowiedzieć. Wisława Szymborska powiedziała, że „czytanie to najpiękniejsza zabawa, jaką sobie ludzkość wymyśliła”. Większość z nas sięga po książki, aby się zrelaksować, ale też aby poznać nowy, zwykle nieznaną sobie świat. Książka buduje w nas wrażliwość i empatię. Osoby z głęboką wieloraką niepełnosprawnością intelektualną nie mają możliwości samodzielnego czytania książek. Jednak z mojego doświadczenia zawodowego oraz obserwacji wynika, że słuchanie tekstów literatury dziecięcej czytanych przez nauczyciela lub przez inne osoby (rodziców, rodzeństwo, pełnosprawnych kolegów) jest jedną z ulubionych form aktywności tychże osób. Wychodząc naprzeciw potrzebom naszych wychowanków, chcemy im umożliwić polisensoryczne poznawanie świata poprzez literaturę dziecięcą w czasie wspólnych spotkań pn. „Słucham i doświadczam”. Pamiętajmy, aby treści zawarte w wykorzystywanych utworach były dostosowane do psychofizycznych możliwości odbiorców.

1. Opis innowacji

1.1. Założenia innowacji pedagogicznej

Program zajęć „Słucham i doświadczam” opracowany został z myślą o osobach z głęboką wieloraką niepełnosprawnością ze względu na występujące u nich deficyty rozwojowe w zakresie poznawczo-emocjonalno-społeczny. Są to osoby, które mają trudności w odbiorze otaczającej ich przestrzeni, w funkcjonowaniu w grupie rówieśniczej, często też nie radzą sobie z emocjami. Program innowacji pedagogicznej dla wychowanków z głęboką wieloraką niepełnosprawnością powstał również z myślą o uatrakcyjnieniu zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz integracji wychowanków. Jego realizacja ma wyzwalać w dzieciach potrzebę naturalnego dążenia do poznawania świata na miarę ich możliwości psychofizycznych oraz naturalną potrzebę obcowania z drugą osobą.

Spotkania z książką mają za zadanie budować więź emocjonalną z nauczycielem i rówieśnikami, ale też dawać poczucie bliskości i bezpieczeństwa, uspokajać, wspomagać rozwój mowy przez przyswajanie intonacji i melodii języka. Ponadto powinny dostarczać podstawowej wiedzy o otaczającym świecie (ludziach, przedmiotach, przyrodzie).

1.2. Cele programu

Cel główny: wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata i jego doświadczanie.

Cele szczegółowe:

- kształtowanie zachowań społecznych w sposób odpowiedni do potrzeb i możliwości uczestników zajęć;
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych wychowanków na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom uczestników zajęć;
- rozwijanie świadomości otaczającego świata przez motywowanie wychowanków do eksplorowania otoczenia;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania rówieśników podczas aktywności zadaniowych;
- rozwijanie koncentracji uwagi podczas polisensorycznych zabaw.

1.3. Opis realizacji zajęć

- Wybór tekstu z zakresu literatury dziecięcej dostosowanego do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników innowacji.
- Opracowanie tekstu do wybranego tematu spotkania oraz adekwatny dobór środków dydaktycznych wykorzystywanych w proponowanych aktywnościach.
- Przygotowanie oprawy muzycznej oraz różnorodnych wielozmysłowych pomocy dydaktycznych związanych z czytaniem tekstem.

- Prezentacja przygotowanego tekstu na zajęciach, z jednoczesnym zaangażowaniem uczestników do czynnego udziału w proponowanych aktywnościach.

1.4. Procedury osiągnięcia celów

Czas trwania

Rok szkolny 2019/2020, II semestr.

Częstotliwość spotkań

Spotkania odbywały się cyklicznie dwa razy w miesiącu w ramach zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Spotkania prowadzono w dwóch miejscach ze względu na uczestnictwo dwóch grup wychowanków.

Uczestnicy

Pierwsza grupa: zespół rewalidacyjno-wychowawczy Z1 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie.

Druga grupa: zespół rewalidacyjno-wychowawczy Z3 w SOSW nr w Lublinie oraz uczestnicy indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Struktura zajęć

- zapoznanie uczestników zajęć z wybranym tekstem z literatury dziecięcej;
- wykorzystanie wszystkich zmysłów (wzrok, dotyk, smak, węch, słuch) do bliższego poznania zagadnień omawianych na zajęciach, nauka poprzez zabawę.

Metody pracy

- czytanie wrażeńowe;
- oparte na słowie;
- oparte na praktycznym działaniu;
- oparte na stymulacji wielozmysłowej.

Formy

- grupowa zindywidualizowana.

Przewidywane osiągnięcia

Uczestnicy zajęć:

- słuchają z uwagą, czekają na swoją kolej, nie przeszkadzają innym;
- komunikują drogą pozawerbalną swoje emocje;
- poznają otaczający świat poprzez bodźce polisensoryczne z otoczenia;
- uczestniczą we wspólnej zabawie i współpracują z rówieśnikami;
- bawią się chętnie podczas prowadzonych zajęć.

2. Ewaluacja

Program innowacji „Słucham i doświadczam” zakłada przeprowadzenie ewaluacji wewnętrznej. Głównym celem działań jest uzyskanie informacji, czy realizacja innowacji przebiegała zgodnie z założeniami i czy obrane cele zostały osiągnięte.

W celu uzyskania potrzebnych informacji wykorzystuje się:

- obserwację uczestników podczas zajęć,
- analizę dokumentacji (dziennik innowacji pedagogicznej),
- ankietę dla wychowawców zespołów uczestniczących w innowacji pedagogicznej.

Po zakończeniu ewaluacji z jej wynikami zostają zapoznani: dyrektor szkoły i członkowie rady pedagogicznej.

3. Załączniki

- Załącznik nr 1. Scenariusz zajęć „Czerwony Kapturek i jego koszyk smakołyków”.
- Załącznik nr 2. Scenariusz zajęć „Liście”.
- Załącznik nr 3. Scenariusz zajęć „Żołędzie”.
- Załącznik nr 4. Scenariusz zajęć „Pogoda w marcu”.
- Załącznik nr 5. Scenariusz zajęć „Kotek w zimie”.
- Załącznik nr 6. Scenariusz zajęć „Gramy w kolory”.

Załącznik nr 1.

Konspekt zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będących częścią programu „Słucham i doświadczam”

Temat: „Czerwony Kapturek i jego koszyk smakołyków”

Metody pracy:

- oparte na słowie;
- metoda doświadczania;
- ćwiczenia relaksujące;
- elementy sensoplastyki.

Zasady pracy:

- przystosowanie wymagań do możliwości wychowanków;
- świadomy i aktywny udział w zajęciach.

Formy pracy:

- grupowa zindywidualizowana.

Cele zajęć:

- budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez stały kontakt emocjonalny z wychowankami,
- wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata i jego doświadczanie.

Cele terapeutyczne:

- wyzwalanie kreatywności i spontaniczności;
- rozwijanie świadomości otaczającego świata poprzez pobudzenie do aktywności zadaniowych;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania rówieśników podczas aktywności zadaniowych;
- rozwijanie koncentracji uwagi podczas polisensorycznych zabaw.

Środki dydaktyczne:

Tekst baśni Charles’a Perraulta „Czerwony Kapturek” zmodyfikowany stosownie do potrzeb uczestników zajęć (przykładowy tekst poniżej), okulary sensoryczne, czerwone tkaniny o różnej fakturze, płyta z nagraniem odgłosami lasu, olejek o zapachu konwalii, wiklinowy kosz, placuszki, cukier puder, miód, sok z czarnej porzeczki, czerwona galaretka, plastikowe miski, plastikowe talerzyki i łyżeczki.

Przebieg zajęć rewalidacyjno-wychowawczych:

1. W miarę możliwości prowadzący siada w kole wraz z uczestnikami zajęć.
2. Nauczyciel czyta baśń „Czerwony Kapturek” w wersji dostosowanej, łącząc lekturę z objaśnianiem i eksponowaniem poszczególnych wątków oraz demonstracją rekwizytów:

Czerwony Kapturek miał czerwone ubranie, stąd wzięła się jego nazwa. – Dzieci obserwują czerwony kolor z wykorzystaniem okularów sensorycznych oraz czerwonych tkanin o różnej fakturze.

W drodze do babci Czerwony Kapturek zatrzymał się w lesie, by nazbierać kwiatów – konwalii. – Słuchają odgłosów lasu, jednocześnie wążając konwalie.

Czerwony Kapturek niósł kosz pełen jedzenia dla babci. – Nauczyciel demonstruje duży wiklinowy kosz.

W koszu Czerwonego Kapturka były słodkie placuszki... – Każde dziecko otrzymuje na talerzu placuszek, który ma posypać cukrem pudrem i zjeść.

Był miód... – Każdy uczestnik zajęć próbuje miodu podanego na łyżeczce.

Był także sok z czarnej porzeczki... – Każdy uczestnik zajęć próbuje soku podanego na łyżeczce/w kubeczku.

W koszu Czerwonego Kapturka była też galaretką... – Każde dziecko otrzymuje miskę z galaretką do samodzielnej zabawy.

3. Czynności porządkowe – mycie rąk.
4. Zakończenie zajęć: wyciszenie emocji poprzez wysłuchanie odgłosów lasu.

„Czerwony Kapturek”¹

Dawno, dawno temu mieszkała sobie z mamą dziewczynka, którą wszyscy nazywali Czerwonym Kapturkiem. A dlaczego Czerwonego Kapturka tak właśnie nazywano? Dlatego, że dziewczynka zawsze nosiła na głowie czerwoną chusteczkę.

Czerwony Kapturek miał babcię, która mieszkała sama w domku w lesie. Dziewczynka często odwiedzała babcię. Pewnego razu babcia zachorowała. Leżała w łóżku, kaszlała, była słaba, nie mogła nigdzie wychodzić ani nawet przygotować sobie jedzenia.

Mama dziewczynki upiekła więc słodkie placuszki, które zapakowała do wielkiego, wiklinowego koszyka. Włożyła tam też słoik lipowego miodu i butelkę soku z czarnej porzeczki oraz galaretkę. Wręczyła kosz Czerwonemu Kapturkowi i powiedziała:

¹ Opowiadanie powstało na podstawie baśni Charles’a Perraulta. Tekst zmieniono, dostosowując go do realiów konkretnej lekcji, np. uwzględniono składniki w koszu takie jak: sok z czarnej porzeczki, galaretkę, placuszki. Zmieniono też wspomniany w tekście gatunek kwiatów – na konwalie.

— Czerwony Kapturek, idź do babci. Zanieś jej słodkie placuszki, miód i sok oraz galaretkę. Jak zje placuszków, popije miodu i soku, to powinno jej się poprawić. A galaretkę będzie miała na deser.

Czerwony Kapturek wziął koszyk i poszedł znaną sobie ścieżką do domku babci. Kiedy dziewczynka szła przez las, trafiła na polanę, na której rosły piękne konwalie. Dziewczynka zachwycała się kwiatami. Pomyślała, że nazrywa ich trochę, zrobi bukiet i zanieś babci. Babcia na pewno ucieszy się z takiego pachnącego bukietu konwalii. Jak pomyślała, tak zrobiła. Zaczęła zrywać konwalie, podśpiewując sobie przy tym.

Śpiew dziewczynki zwabił na polanę wielkiego, szarego wilka. Wilk przysłuchiwał się, jak Czerwony Kapturek podśpiewuje, i dowiedział się, że dziewczynka wybiera się do chorej babci. Szary wilk był głodny. Czerwony Kapturek nadawałby się w sam raz na smaczne śniadanie. Kiedy jednak usłyszał, że dziewczynka idzie do domku samotnej, chorej babci, postanowił, że zje i babcię, i Czerwonego Kapturka. Pobiegnął więc szybko wzdłuż ścieżki prowadzącej do babcinej chatki i zapukał do drzwi.

— Kto tam? – zapytała słabym głosem babcia.

— To ja, Czerwony Kapturek, babciu – zawołał wilk, próbując naśladować śpiewny głos dziewczynki. — Przyniosłam ci koszyczek z jedzeniem.

— Ach, jak dobrze – westchnęła babcia. — Zaczekaj wnusiu, już ci otwieram drzwi, tylko wstanę z łóżka.

Babcia nawet nie zdążyła krzyknąć, kiedy głodny wilk otworzył swój wielki pysk i połknął ją w całości. Zadowolony z siebie postanowił poczekać na Czerwonego Kapturka. Nie minęło zbyt wiele czasu, kiedy do drzwi zapukała dziewczynka z koszyczkiem i bukietem czerwonych kwiatów w ręce.

— Dzień dobry, kochana babciu, to ja, Czerwony Kapturek, otwórz proszę – poprosiła dziewczynka.

— Drzwi są otwarte, możesz wejść – rozległ się nieprzyjemny głos.

Czerwony Kapturek wszedł do środka mieszkania i zbliżył się do łóżka babci. Dziewczynka zauważyła, że babcia jakoś dziwnie wygląda.

— Babciu, a czemu masz taki dziwny, gruby głos?

— Przecież jestem chora, wnusiu, i zachrypnięta, dlatego tak dziwnie mówię.

— A czemu masz takie wielkie świecące oczy?

— Oczy mi błyszczą od choroby moje dziecko...

— A czemu masz takie wielkie zęby?

— Żeby cię mogła zjeść! – wrzasnął wilk, kłapnął wielką paszczą i połknął Czerwonego Kapturka.

Zadowolony, że mu się tak znakomicie powiódł plan, rozłożył się wygodnie na babcinym łóżku i zaraz zasnął. Zaczął przy tym okropnie chrapać. Chrapał tak głośno, że usłyszał to myśliwy, który ze swojego pistoletu powalił już niejednego groźnego zwierza, co się ludziom naprzykrzało.

Zakradł się myśliwy pod babciną chatkę i zajrzał do środka. Nie mógł uwierzyć, w to co zobaczył. Na łóżku leżał olbrzymi wilk z brzuchem wydętym jak balon. Myśliwy wyjął pistolet, wycelował i wystrzelił prosto w chrapiące wilczysko. Pękł wielki brzuch wilka, a ze środka wyskoczył Czerwony Kapturek wraz z Babcią. Wilk zerwał się na cztery łapy i przerażony zaczął uciekać.

Babcia i Czerwony Kapturek podziękowały swojemu wybawcy. Dziewczynka wyjęła z koszyczka słodkie placuszki, miód, sok z czarnej porzeczki i galaretkę. Zjedli ze smakiem placuszki i wypili we trójkę miód oraz sok. A galaretkę zostawili na później.

Załącznik nr 2.

Konspekt zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będących częścią programu „Słucham i doświadczam”

Temat: „Liście”

Metody pracy:

- oparte na słowie;
- metoda doświadczania;
- praktycznego działania;
- strategia ręki.

Zasady pracy:

- przystosowanie wymagań do możliwości wychowanków;
- świadomy i aktywny udział w zajęciach.

Formy pracy:

- grupowa zindywidualizowana.

Cele zajęć:

- budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez stały kontakt emocjonalny z wychowankami;
- wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata i jego doświadczanie.

Cele terapeutyczne:

- wyzwianie kreatywności i spontaniczności;
- rozwijanie świadomości otaczającego świata poprzez pobudzenie do aktywności zadaniowych;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania rówieśników podczas aktywności zadaniowych;
- rozwijanie koncentracji uwagi podczas polisensorycznych zabaw;
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych wychowanków na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom uczestników zajęć.

Środki dydaktyczne:

Tekst wiersza Zofii Dąbrowskiej „Liście”², naturalny materiał przyrodniczy – kolorowe liście, okulary sensoryczne, suszarka do włosów, farby sensoryczne, piosenka „Kolorowe listki” (muzyka: Karol Jagiełło, słowa: Danuta Jagiełło)³.

² Dąbrowska Z., (2004), *Liście*, [w:], tejże, *Wiersze i wierszyki dla dzieci*, dostępne online: <http://dzieci.epapa.pl/wiersze/7012.html> [dostęp: 12.04.2021].

³ Piosenki *Kolorowe listki* można wysłuchać na kanale YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=P8F6fK2bg> [dostęp: 12.04.2021].

Przebieg zajęć rewalidacyjno-wychowawczych:

1. W miarę możliwości prowadzący siada w kole wraz z uczestnikami zajęć.
2. Nauczyciel poprzez lekturę wiersza Zofii Dąbrowskiej „Liście” wprowadza uczniów w temat, wizualizując poszczególne wątki tekstu:

Jest już jesień. Jesienią liście na drzewach przybierają różne barwy i spadają z drzew. Posłuchajcie wiersza o jesiennych liściach. – Nauczyciel czyta wiersz.

Zobaczcie, ile tu jest kolorowych liści! – Nauczyciel rozciąga nitki z przyczepionymi kolorowymi liśćmi, a kilka listków daje wychowankom do rąk. Następnie włącza suszarkę, kierując strumień powietrza na liście. Liście unoszą się w górę i w dół, opadają kaskadą.

Wiatr wieje i strąca kolorowe liście! – W trakcie poruszania się liści nauczyciel włącza piosenkę „Kolorowe listki”.

Zobaczcie, jak dużo kolorowych liści spadło! – Wychowankowie eksplorują materiał przyrodniczy w swoim tempie.

Są tu liście czerwone. – Nauczyciel pokazuje czerwone liście i zakłada każdemu wychowankowi okulary sensoryczne w kolorze czerwonym.

Są tu liście żółte. – Nauczyciel pokazuje żółte liście i zakłada każdemu wychowankowi okulary sensoryczne w kolorze żółtym.

Namalujemy teraz listki farbami. Każdy z Was może wybrać kolor swojego listka. – Nauczyciel podchodzi do każdego wychowanka i prosi o wskazanie ulubionego koloru farby. Każdy uczestnik odpowiada, używając swojego indywidualnego kodu komunikacyjnego. Po wybraniu przez dzieci koloru farb następuje aktywność plastyczna: nauczyciel maluje wychowankom dłonie wybranym przez nich kolorem i pomaga odbić je na kartonie.

Spójrzcie: jak piękne i kolorowe są Wasze liście!

3. Czynności porządkowe – mycie rąk.
4. Zakończenie zajęć: wyciszenie emocji poprzez słuchanie muzyki relaksacyjnej.

Załącznik nr 3.

Konspekt zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będących częścią programu „Słucham i doświadczam”

Temat: „Żołędzie”

Metody pracy:

- oparte na słowie;
- metoda doświadczania;
- praca z żywiołami: ziemia.

Zasady pracy:

- dostosowanie wymagań do możliwości wychowanków;
- świadomy i aktywny udział w zajęciach.

Formy pracy:

- grupowa zindywidualizowana.

Cele zajęć:

- budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez stały kontakt emocjonalny z wychowankami;
- wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata i jego doświadczanie.

Cele terapeutyczne:

- wyzwalanie kreatywności i spontaniczności;
- rozwijanie świadomości otaczającego świata poprzez pobudzanie do aktywności zadaniowych;
- kształtowanie umiejętności dostrzegania rówieśników podczas aktywności zadaniowych;
- doskonalenie koncentracji uwagi podczas polisensorycznych zabaw;
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych wychowanków na poziomie odpowiadającym ich indywidualnym możliwościom.

Środki dydaktyczne:

Tekst wiersza Lucyny Krzemienieckiej „O dębie, co żołędzie rozdawał”⁴, naturalny materiał przyrodniczy: żołędzie, ziemia, a także: duża folia, metalowe pojemniki – np. po herbacie, nagrania muzyczne (z zakresu pedagogiki zabawy).

⁴ Krzemieniecka L., (b.d.), *O dębie, co żołędzie rozdawał*, dostępny online na portalu Dzieci. Epapa: <http://dzieci.epapa.pl/wiersze/7024.html> [dostęp: 12.04.2021].

Przebieg zajęć rewalidacyjno-wychowawczych:

1. W miarę możliwości prowadzący siada w kole wraz z uczestnikami zajęć.
2. Nauczyciel podejmuje lekturę wiersza Lucyny Krzemienieckiej „O dębie, co żołędzie rozdawał”, wprowadzając aktywności wizualizujące jego treść:

Jest już jesień. Jesienią zbieramy kolorowe liście, kasztany i żołędzie. Dziś przeczytam Wam wiersz o żołędziach. – Nauczyciel czyta wiersz.

Dąb podarował i nam żołędzie, spójrzcie! – Nauczyciel pokazuje żołędzie, wysypując je na rozłożoną folię.

Dotknijcie żołędzi. – Wychowankowie eksplorują materiał przyrodniczy w swoim tempie.

Spróbujcie włożyć żołędzie do pojemników. – Nauczyciel pokazuje, jak to zrobić. Pomaga wychowankom i wspiera ich w tej aktywności.

Zamknijcie pojemniczki i potrząśnijcie nimi. Słyszycie? Wydobywa się dźwięk. Dźwięk może być głośny i cichy. – Nauczyciel potrząsa puszkami, dostosowując natężenie dźwięku. Uczniowie naśladują go. Następnie włącza muzykę.

A teraz stwórzmy orkiestrę. – Wszyscy grają przy muzyce.

Spróbujmy razem posadzić żołędzie. – Nauczyciel wysypuje ziemię na folię. Zaczyna zabawę ziemią i żołędziami.

3. Czynności porządkowe – mycie rąk.
4. Zakończenie zajęć: wyciszenie emocji przy muzyce relaksacyjnej.

Załącznik nr 4.

Konspekt zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będących częścią programu „Słucham i doświadczam”

Temat: „Pogoda w marcu”

Metody pracy:

- oparte na słowie;
- metoda doświadczania;
- ćwiczenia relaksujące;
- elementy sensoplastyki.

Zasady pracy:

- dostosowanie wymagań do możliwości wychowanków;
- świadomy i aktywny udział w zajęciach.

Formy pracy:

- grupowa zindywidualizowana.

Cele zajęć:

- budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez stały kontakt emocjonalny z wychowankami;
- wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata i jego doświadczanie.

Cele terapeutyczne:

- wyzwalanie kreatywności i spontaniczności;
- rozwijanie świadomości otaczającego świata poprzez pobudzenie do aktywności zadaniowych;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania rówieśników podczas aktywności zadaniowych;
- rozwijanie koncentracji uwagi podczas polisensorycznych zabaw;
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych wychowanków na poziomie odpowiadającym ich indywidualnym możliwościom.

Środki dydaktyczne:

Tekst wiersza Bożeny Formy pt. „Marcowe kaprysy”⁵, garnek, drewniana łyżka, etykiety przedstawiające deszcz, słońce, wiatr, śnieg, burzę, woda w spryskiwaczu, lampa, żółta bibuła, suszarka do włosów, schłodzony sztuczny śnieg (zrobiony z mąki ziemniaczanej

⁵ Forma B., (b.d.), *Marcowe kaprysy*, dostępny online na stronie internetowej Edukacja. Edux: <https://www.edukacja.edux.pl/p-30545-marcowe-kaprysy-zabawy-z-marcowa-pogoda.php> [dostęp: 9.04.2021].

oraz oleju), nagranie prezentujące odgłosy burzy, nagranie z piosenką „Marzec – czarodziej”⁶ (słowa: Anna Bernat, muzyka: Zbigniew Ciechan).

Przebieg zajęć rewalidacyjno-wychowawczych:

1. W miarę możliwości prowadzący siada w kole wraz z uczestnikami zajęć.
2. Nauczyciel proponuje lekturę wiersza Bożeny Formy „Marcowe kaprysy”, pobudzając uczniów do aktywności związanych z tematyką wiosennej pogody.

Dziś przeczytam Wam wiersz o marcowej pogodzie. – Nauczyciel czyta wiersz.

Spróbujemy pokazać marcową pogodę. Potrzebne nam będą garnek i łyżka. – Wręcza każdemu dziecku garnek i łyżkę (pokazuje, że można uderzyć w garnek łyżką, aby wydobyć dźwięk).

Na początek deszcz. – Nauczyciel pokazuje etykietę deszczu. Każde dziecko ma taką samą przed sobą.

Niech każdy wrzuci swój deszcz do garnka. – Nauczyciel wrzuca etykietę deszczu do garnka. Dzieci mają zrobić to samo ze swoimi etykietami.

Nauczyciel podchodzi do wychowanków i delikatnie spryskuje ich wodą ze spryskiwaczy, mówiąc: „deszcz”. W miarę potrzeb pomaga dzieciom włożyć etykiety do garnka.

W marcu pojawiają się promienie słoneczne. – Nauczyciel pokazuje etykietę słońca, dzieci biorą do rąk takie same obrazki.

Promienie słońca ogrzewają nam nogi, ręce, głowę... – Nauczyciel podchodzi do każdego dziecka z włączoną lampą osłoniętą żółtą bibułą (aby nie raziła w oczy). Delikatnie oświetla kolejnym dzieciom poszczególne części ciała, nazywając je.

W marcu wieje ciepły wiatr. – Nauczyciel pokazuje etykietę wiatru, dzieci trzymają takie same.

Wrzućcie swój wiatr do garnka. – Nauczyciel włącza suszarkę i kieruje strumień ciepłego powietrza na poszczególne części ciała kolejnych wychowanków, nazywając je.

W marcu może prószyć śnieg. – Nauczyciel pokazuje etykietę śniegu. Dzieci mają przed sobą takie same.

Wrzućcie swój śnieg do garnka. – Nauczyciel podaje dzieciom na tacach sztuczny śnieg, wcześniej przygotowany na potrzeby zajęć. Następuje zabawa sztucznym śniegiem.

⁶ Piosenki *Marzec Czarodziej* można wysłuchać na kanale YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=YooD0x8941E> [dostęp: 12.04.2021].

W marcu często są burze. – Nauczyciel pokazuje etykietę burzy. Dzieci mają takie same.

Wrzućcie burzę do garnka. – Nauczyciel włącza odgłosy burzy.

A teraz zamieszajmy pogodę. – W miarę możliwości psychofizycznych wychowanków nauczyciel proponuje im mieszanie etykiet w garnku.

Sprawdźmy, jaką pogodę wylosowaliśmy. – Nauczyciel pomaga każdemu uczestnikowi zajęć wyjąć jedną etykietę.

Przykłady: *Kasia wylosowała deszcz!* – Nauczyciel spryskuje dzieci wodą; *Ania wylosowała ciepły wiatr!* – Dmucha powietrzem z suszarki; *Ola wylosowała słońce!* – Nauczyciel oświetla niektóre dzieci lampą; *Adaś wylosował burzę!* – Nauczyciel włącza nagranie z odgłosami burzy.

I to jest właśnie marcowa pogoda!

3. Nauczyciel włącza nagranie piosenki o marcowej pogodzie pt. „Marzec – czarodziej”.

Załącznik nr 5.

Konspekt zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będących częścią programu „Słucham i doświadczam”

Temat: „Kotek w zimie”

Metody pracy:

- oparte na słowie;
- metoda doświadczania;
- ćwiczenia relaksujące;
- elementy sensoplastyki.

Zasady pracy:

- dostosowanie wymagań do możliwości wychowanków;
- świadomy i aktywny udział w zajęciach.

Formy pracy:

- grupowa zindywidualizowana.

Cele zajęć:

- budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez stały kontakt emocjonalny z wychowankami;
- wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata i jego doświadczanie.

Cele terapeutyczne:

- wyzwianie kreatywności i spontaniczności;
- rozwijanie świadomości otaczającego świata poprzez pobudzenie do aktywności zadaniowych;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania rówieśników podczas aktywności zadaniowych;
- wydłużanie czasu koncentracji uwagi podczas polisensorycznych zabaw;
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych wychowanków na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom uczestników zajęć.

Środki dydaktyczne:

Tekst bajki „Kotek w zimie”⁷ zmodyfikowany na potrzeby zajęć, maskotki kotów, świecące kule, lampa, wirujące kolorowe światło, biały materiał, sztuczny śnieg lub pianka do golenia, folia aluminiowa, kostki lodu, lód do skosztowania, suszarka do włosów, muzyka Antonia Vivaldiego „Cztery pory roku – zima”, nagrane odgłosy zamieci, plastikowe płaskie tace.

⁷ Księżyk P., (b.d), *Bajka o kotku – Pierwszy dzień zimy kotka Szarusia*, dostępna online na portalu Bajki-zasypianki: <https://bajki-zasypianki.pl/bajka-o-kotku> [dostęp: 12.04.2021].

Przebieg zajęć rewalidacyjno-wychowawczych:

1. W miarę możliwości prowadzący siada w kole wraz z uczestnikami zajęć.
2. Nauczyciel proponuje lekturę bajki, angażując dzieci w aktywności związane z jej treścią.

Dziś przeczytam Wam bajkę o kotku Szarusiu. Zanim to zrobię, dam Wam kotki – pluszaki. W czasie słuchania bajki możecie je mocno przytulić. – Nauczyciel rozdaje maskotki. Jeśli jest taka możliwość, dzieci mogą je sobie samodzielnie wybrać, posługując się swoim kodem komunikacyjnym.

Nauczyciel rozpoczyna czytanie bajki „Kotek w zimie”. Prosi o odłożenie maskotek tuż obok siebie. Nauczyciel wspomaga dzieci w tej czynności.

Gdy kotek Szarusz wyszedł na dwór, zobaczył blask. Wszystko było białe i jasne. – Nauczyciel włącza białe światło skierowane na biały materiał, podaje dzieciom świecące kule. W tle słychać utwór Antonia Vivaldiego pt. „Zima”.

Wszystko wkoło było białe i jasne. A gdy kotek przymrużył oczy, wirowały kolorowe światła. – Nauczyciel włącza wirujące kolorowe światło, kontynuuje odtwarzanie muzyki A. Vivaldiego – „Zima, cz. II”.

Gdy kotek wyszedł na dwór, dotknął swoimi łapkami śniegu. My też pobawimy się śniegiem. – Każde dziecko otrzymuje tacę ze sztucznym śniegiem lub pianką do golenia.

Zimą możemy zobaczyć sople. – Nauczyciel inicjuje zabawy folią aluminiową, włączając nagranie prezentujące odgłosy burzy śnieżnej.

Sople są zimne i śnieg też jest zimny. Sami sprawdźcie. – Nauczyciel podaje dzieciom do dotknięcia kostki lodu.

Gdy Szarusz dotknął językiem śniegu, był zimny i rozpuszczał się w buzi. Sprawdźcie, proszę. – Nauczyciel daje każdemu uczniowi do spróbowania odrobinę lodów.

Szarusiowi bardzo zmarzły łapki, więc wrócił do ciepłego domku. My też ogrzejemy nasze dłonie. – Nauczyciel kieruje strumień ciepłego powietrza z suszarki na dłonie dzieci.

3. Zakończenie zajęć: wyciszenie emocji poprzez powtórne przytulenie pluszowych kotków (nauczyciel podaje zabawki dzieciom).

Załącznik nr 6.

Konspekt zajęć rewalidacyjno-wychowawczych będących częścią programu „Słucham i doświadczam” (przeznaczony do wysłania drogą elektroniczną do rodziców dzieci w czasie edukacji zdalnej)

Temat: „Gramy w kolory”

NIEBIESKI

Niebieski to kolor nieba i wody. Pobawmy się kolorem niebieskim.

Do tej aktywności potrzebne będą: niebieska bibuła i latarka.

1. Rozwijamy bibułę i podświetlamy latarką, możemy poruszać latarką, tak aby zakreślać jej światłem ósemki: góra – dół i odwrotnie, prawo – lewo i odwrotnie. Dziecko obserwuje niebieskie światło.
2. Zawijamy prawą rękę dziecka w niebieską bibułę.
Zawijam Twoją prawą rękę w bibułę. Poruszaj nią teraz. Słyszysz, jak szeleści bibuła?
3. Szukamy w domu przedmiotów w kolorze niebieskim.
A teraz poszukaj, co jest niebieskie. Rozejrzyj się. Popatrz uważnie.

Uwaga: Wspomagamy dziecko w tej aktywności.

4. Zachęcamy dziecko do zabawy związanej z kolorem niebieskim. Do zabawy można wykorzystać niebieskie balony przyklejone na sznurku – odbijamy balony i obserwujemy ich ruch. Można też wykorzystać chusty, materiał czy bibułę i – potrząsając nimi – tworzyć wiatr: mały, duży.

Uwaga: Wspomagamy dziecko w czasie zabawy.

ŻÓŁTY

Żółte są: słońce i kwiaty na łące. Pobawmy się kolorem żółtym.

Do tej aktywności potrzebne będą: żółta bibuła i latarka.

1. Rozwijamy bibułę i podświetlamy latarką, możemy poruszać latarką, tak aby zakreślać jej światłem ósemki: góra – dół i odwrotnie, prawo – lewo i odwrotnie. Dziecko obserwuje żółte światło.
2. Zawijamy lewą rękę dziecka w żółtą bibułę.
Zawijam Twoją lewą rękę w bibułę. Poruszaj nią teraz. Słyszysz, jak szeleści bibuła?

Do tej aktywności należy przygotować: banana, cytrynę, cebulę.

Uwaga: Dajemy dziecku do zjedzenia, jeśli nie występują przeciwwskazania do spożywania przez nie tych owoców i warzyw.

3. Smakujemy owoce i warzywo, utrwalamy pojęcia: słodki, kwaśny, piekący.

Dam Ci teraz coś do spróbowania:

- *banan – jest słodki;*
- *cytryna – jest kwaśna;*
- *cebula – piecze w język.*

4. Szukamy w domu przedmiotów w kolorze żółtym.

A teraz poszukaj, co jest żółte. Rozejrzyj się. Popatrz uważnie.

Uwaga: Wspomagamy dziecko w tej aktywności.

BIAŁY

Białe są: mleko, śnieg, miś polarny. Pobawmy się kolorem białym.

Do tej aktywności będzie potrzebna biała bibuła.

1. Zawijamy prawą nogę dziecka w białą bibułę.

Zawijam Twoją prawą nogę w bibułę. Poruszaj nią teraz. Słyszysz, jak szeleści bibuła?

Do tej aktywności proszę przygotować: mąkę ziemniaczaną, wodę i miskę.

2. Zachęcamy do zabawy cieczą nienewtonowską.

Warto skorzystać z dostępnego w internecie filmu z instrukcją wykonania cieczy nienewtonowskiej:

<https://www.youtube.com/watch?v=GmQXkRg7eoc> [dostęp: 12.04.2021].

3. Szukamy w domu przedmiotów w kolorze białym.

A teraz poszukaj, co jest białe. Rozejrzyj się. Popatrz uważnie.

Uwaga: Wspomagamy dziecko w tej aktywności.

ZIELONY

Zielone są: żaba, liście na drzewach i trawa. Pobawmy się kolorem zielonym.

Do tej aktywności potrzebne będą: zielona bibuła i latarka.

1. Rozwijamy bibułę i podświetlamy latarką, możemy poruszać latarką, tak aby zakreślać jej światłem ósemki: góra – dół i odwrotnie, prawo – lewo i odwrotnie.

Dziecko obserwuje zielone światło.

2. Zachęcamy do zabawy w żabki.

Teraz Ty będziesz żabką. Schowaj się pod zieloną bibułę – to będzie trawa.

Chowamy/zawijamy dziecko w bibułę.

Uwaga: czuwamy nad bezpieczeństwem!

A teraz spróbuj wyskoczyć spod bibuły, tak jak żabka.

Uwaga: Wspomagamy dziecko w tej aktywności, pomagamy się wydostać.

Do tej aktywności potrzebne będą: sałata, ogórek, kapusta.

3. Pomagamy obserwować i eksplorować materiał przyrodniczy. Należy dać dziecku czas, by zrobiło to w swoim tempie.

Sałata jest zielona. Zobacz, jakie ma delikatne liście. Teraz porwiemy liście sałaty i umieścimy na kanapce. Super sobie poradziłeś/aś!

Ogórek też jest zielony, bardzo smaczny i ładnie pachnie. Powąchaj, proszę.

Dzieci, u których nie występują przeciwwskazania zdrowotne, mogą skosztować ogórka.

Kapusta też jest zielona i bardzo twarda. Ma duże, zielone liście. Sprawdź, proszę.

CZERWONY

Czerwone są: serce i kwiaty, np. tulipany, róże. Pobawmy się kolorem czerwonym.

Do tej aktywności potrzebne będą: czerwona bibuła, latarka, czerwone kwiaty.

1. Rozwijamy bibułę i podświetlamy latarką, możemy poruszać latarką, tak aby zakreślać jej światłem ósemki: góra – dół i odwrotnie, prawo – lewo i odwrotnie. Dzieci obserwują czerwone światło.
2. Zawijamy lewą nogę dziecka w czerwoną bibułę.
Zawijam Twoją lewą nogę w bibułę. Poruszaj nią teraz. Słyszysz, jak szeleści bibuła?
3. Wąchamy czerwone kwiaty.

Uwaga: Jeśli macie Państwo w domu lub ogrodzie czerwone kwiaty, warto je wykorzystać. Można także użyć kwiatów ciętych. W przypadku ich braku można sztuczne kwiaty skropić olejkiem zapachowym lub perfumami.

Kwiaty są czerwone i pięknie pachną. Czujesz? Ale pachną!

Do tej aktywności przygotujcie, proszę, różnego rodzaju piłeczki w kolorze czerwonym lub o różnych barwach, wielkościach i fakturach.

4. Rozpoczynamy zabawę piłeczkami.
Będziemy się bawić czerwonymi piłeczkami. Daj mi czerwoną piłeczkę. Super, mam czerwoną piłeczkę i teraz poturlam ją do Ciebie.
5. Szukamy w domu przedmiotów w kolorze czerwonym.
A teraz poszukaj, co jest czerwone. Rozejrzyj się. Popatrz uważnie.

Uwaga: Wspomagamy dziecko w tej aktywności.

Podczas realizacji opisanych wyżej zadań związanych z poznawaniem kolorów można wykorzystać wiersz Agaty Dziechciarczyk „Dziś w kolory gramy”⁸. Rozpoczynając wykonywanie zadań dotyczących określonego koloru, czytamy odpowiedni fragment wiersza stanowiący zagadkę dla dziecka, następnie przechodzimy do realizowania kolejnych aktywności.

⁸ Dziechciarczyk A., (b.d.), *Dziś w kolory gramy*, dostępny online na portalu Eduzabawy: <https://eduzabawy.com/wierszyki/agata-dziechciarczyk/gra-w-kolory/> [dostęp: 1.02.2021].

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
e-mail: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

